

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

BESLUT

1 (3)

2009-04-20 Dnr: 511-5881-07

Enligt sändlista

Fastställande av skötselplan för naturreservatet Sandviksåsen i Håbo kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Uppsala län fastställer med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, bifogad skötselplan (bilaga 1) för naturreservatet Sandviksåsen i Håbo kommun

Redogörelse för ärendet

Länsstyrelsen i Uppsala län beslutade den 2 december 1994 om bildande av naturreservatet Sandviksåsen med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822). Enligt 3 § förordningen om områdesskydd, ska den beslutande myndigheten fastställa en skötselplan för varje naturreservat. Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer (handbok 2003:3) bör beslutsmyndigheten löpande se över skötselplanernas aktualitet och revidera vid behov.

Under 2008 utarbetade Länsstyrelsen ett förslag till ny skötselplan för naturreservatet Sandviksåsen. Förslaget till ny skötselplan sändes ut på remiss den 30 oktober 2008. Svar på remissen har kommit in från Upplandsstiftelsen, Håbo kommun, Upplands ornitologiska förening (ingen erinran), Skogsstyrelsen region Svea (ingen erinran) och Naturskyddsföreningen Uppsala län.

Länsstyrelsen har tagit del av samtliga skrivelser och framförda synpunkter har beaktats och i huvudsak inarbetats i skötselplanen.

Naturskyddsföreningen i Uppsala län föreslår en inventering av vattenväxtfloran och bottenfaunan.

För närvarande finns inga resurser att utföra en sådan inventering eftersom medel för undersökningar endast finns för utpekade nationellt värdefulla vattenmiljöer där Sandviksåsen inte ingår.

Under 2009 och 2010 kommer Länsstyrelsen att revidera listan över värdefulla vattenobjekt med avseende på naturvård, fisk och kulturmiljöer i och i anslutning till vatten för att sedan kunna planera hur objekten ska vårdas, bevaras och utvecklas. Innan revideringen kommer en översyn av länets nationellt värdefulla vattenmiljöer genomföras. Om Sandviksåsen bedöms ha tillräckligt höga vattenvärden ur natur-, fisk- och kultursynpunkt kan det föreslås till den nya listan och först därefter kan ev. undersökningar komma till stånd.

Naturskyddsföreningen påpekar också att vissa skötselåtgärder kan påverka litoralen negativt.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Då Länsstyrelsen inte avser någon betydande skötsel av vattenområdet anser vi att risken för en eventuell negativ påverkan av litoralen är minimal.

Beslutet kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet. Se bilaga 2.

I den slutliga handläggningen har deltagit naturvårdsdirektör Yvonne Aldentun, beslutande och naturvårdshandläggare Sandra Thunander, föredragande.

I enlighet med Länsstyrelsens beslut

Sandra Thunander
Naturvårdshandläggare

Bilagor

1. Skötselplan för naturreservatet Sandviksåsen
2. Hur man överklagar

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

SÄNDLISTA

Upplands ornitologiska förening, box 59, 75 103 Uppsala

Naturskyddsföreningen i Uppsala län, Lägerhyddsvägen 2, Hus 38, 752 37 Uppsala

Entomologiska föreningen i Uppland, c/o Evolutionsmuséets zoologiska avdelning, Villavägen 9, 752 36 Uppsala

Uppsala svampklubb, 752 40 UPPSALA

Evolutionsbiologiskt centrum, Uppsala universitet, Norbyvägen 18D, 752 36 Uppsala

Institutionen för naturvårdsbiologi, SLU, Box 7002, 750 07 Uppsala

Skogsstyrelsen Region Svea, Portalgatan 2B, 754 23 Uppsala

Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 Uppsala

Riksantikvarieämbetet, Kulturmiljöavdelningen, Landskapsenheten, Box 5405, 114 84 Stockholm

Upplandsstiftelsen, Box 26074, 750 26 Uppsala

Enköpings naturskyddsförening, 745 95 Enköping

Håbo kommun, Centrumleden 1, 746 80 Bålsta

Skötselplan för naturreservatet

Sandviksåsen

Håbo kommun

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Skötselplan för SANDVIKSÅSEN

2009-04-20

BILAGA 1
2(20)

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
BESKRIVNINGSDDEL	4
Administrativa data	4
Föreskrifter utöver reservatsbeslut	5
Naturvärdesbedömningar	5
Allmän beskrivning	6
Historisk och nuvarande markanvändning	6
Områdets bevarandevärden	7
Biologiska värden	7
Geovetenskapliga värden	8
Kulturhistoriska värden	9
Värden för friluftslivet	9
Prioriterade bevarandevärden	9
Intressen för allmänheten	9
Referenser	10
Publicerade skrifter	10
Opublicerade skrifter	10
Kartmaterial	10
PLANDEL	11
Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel	11
Bränder	18
Jakt och fiske	18
Fornlämningar	18
Kulturlämningar	18
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER	19
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	19
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER	20
BILAGOR	20

Länsstyrelsen Uppsala län

POSTADRESS: 751 86 UPPSALA BESÖKSADRESS: HAMNESPLANADEN 3

TELEFON: 018 - 19 50 00 TELEFAX: 018 -19 52 01 E-POST: lansstyrelsen@c.lst.se

POSTGIRO 3 51 73-4 / 6 88 03-6 ORGANISATIONSNUMMER: 202100-2254 (VAT SE202100225401)

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om bevarande av naturreservatets värden. Planens mål är långsiktiga medan åtgärdsförslagen avser en kortare period, ca 10 år. Skötselplanen ska således med bevarat syfte kunna justeras vid behov. Förslag till ändring av planen ska underställas länsstyrelsen för godkännande och fastställande.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med reservatsbildningen är att:

- för framtiden bevara en till stora delar intakt rullstensås med bl.a. ett flertal fornstrandlinjer och en biås,
- bevara den gamla barrskogen med en mycket sällsynt svampflora,
- bevara den säregna torrängsvegetationen på åsens krön,
- bevara den hagmarksartade betesmarken utmed åsens östra sida.

Skötseln av naturreservatet ska leda till att:

- åsformationen bevaras intakt,
- den speciella torrängsfloran med tillhörande sällsynta fjärilsarter på åsens krön samt grustaget utvecklas positivt,
- Grusstagets öppna solbelysta yta ökar,
- åsbarrskogen bevaras och blir gammal, luckig och gles,
- betesmarken utmed åsen hävdas årligen genom bete och hålls glest bevuxen med lövträd och buskar,
- bombmurklan trivs och är livskraftig,
- allmänhetens möjligheter till naturupplevelser och friluftsliv stimuleras.

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

BESKRIVNINGSDDEL

Administrativa data

Naturresevatets namn:	Sandviksåsen
RegDOS ID:	2002049
Beteckning enligt Natura 2000:	SE0210218
Kommun:	Håbo
Socken:	Häggeby
Fastigheter:	Överhassla 1:6
Markägare:	Staten
Förvaltare:	Länssstyrelsen
Fastighetsanknutna rättigheter:	Tidigare markägare, xxx xxx, innehar jaktarrende i Sandviksåsen på livstid (avtal från 1972-01-01, kontrakt nr 413-62-015929). Fiskerätten inom den av staten inköpta fastigheten delas med övriga medlemmar i sandvik-Överhassla skifteslag.
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget på västra sidan av Skohalvön ca 2 km NV om Häggeby kyrka. Läget framgår av bifogad översiktskarta, se bilaga A.
Gräns:	Området har markerats med heldragen linje på bifogad reservatskarta, bilaga B.
Koordinat i rikets nät (RT90):	x = 66178; y = 15967
Fastighetskarta (Ekonomisk karta):	117 39
Terrängkarta (Topografisk karta):	11 H SO

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossier: 0305-02-055

Naturgeografisk region: Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar (24)

Area - reservatet: Totalt 63,6 hektar, varav landareal 41,4 ha

Area – Natura 2000: Totalt 63,6 hektar varav landareal 41 ha

Markslog och naturtyp:
(ungefärliga arealer)

Tall- och granskog äldre än 100 år, på rullstensås	33 ha
Tallskog, mellan 50-70 år, på rullstensås	1 ha
Yngre tallskog, < 40 år, på rullstensås (f.d. grustag)	1,5 ha
Öppen eller glest trädbevuxen grusmark (f.d. grustag)	0,5 ha
Äldre, aldominerad strandskog	3 ha
Träd- och buskbärande betesmark (igenväxande)	2 ha
Vatten, inkl. bladvass och strandvegetation	22 ha

Naturtyper enligt

Natura 2000:

Åsbarrskog (9060)*	35,5 ha (37,5 ha regeringsanmält)
F.d. grustag (ingen naturtyp)	1,5 ha

* Prioriterad naturtyp enligt EU:s habitatdirektiv

Föreskrifter utöver reservatsbeslut

Sandviksåsen utgör Natura 2000-område enligt miljöbalken (MB) 7 kap 27 §.

Enligt MB 7 kap 28a § ska åtgärder som eventuellt kan skada området anmälas till Länsstyrelsen och tillstånd måste ges från Länsstyrelsen eller annan högre myndighet innan åtgärden får utföras.

Sandviksåsen ingår i ett område av riksintresse för naturvård, nr 35, Biskops-Arnö, och är därmed skyddat enligt MB 3 kap 6 §.

Sandviksåsen är riksintresse enligt 4 kap 2 § MB och ingår i område Mälaren med öar och strandområden. Hänsyn ska tas till främst det rörliga friluftslivet vid bedömningen av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön:

Strandskydd gäller inom 300 meter från strandlinjen, ut i vattnet och upp på land i området.

Naturvärdesbedömningar

Sandviksåsen är i Uppsala läns naturvårdsprogram klassad som område av högsta naturvärde (objektsnr. 05-11). Motiveringen är att åsen är en geologiskt värdefull

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

rullstensås med en säregen torrängsvegetation och fina strövmöjligheter.

Hela området ligger inom ett område av regionalt intresse för kulturminnesvården, Hå 4, Häggeby.

Sandviksåsen är nämnd som klass 1 i inventeringen av Uppsala läns åsar ("bör ovillkorligen skyddas mot grusbrytning"). Klassificeringen motiveras främst av åsens betydelse för landskapsbilden och av dess geologiskt vetenskapliga värde men även fornlämningarna och i viss mån den norra åsdelens vegetation.

Området är utpekad av SGU Sveriges Geologiska Undersökning) som en viktig grundvattenförekomst för nu- och framtida vattenförsörjning (SGUs bedömning enligt ramdirektivet för vatten).

Åtgärdsprogram för bevarade av hotade arter

Bombmurkla, känd i reservatet, innefattas av ett åtgärdsprogram.

Allmän beskrivning

Sandviksåsen är en 1400 m lång brant åsrygg, som sträcker sig utmed Mälaren mellan de små vikarna Skadeviviken i norr och Hasslaviken i söder. Sandviksåsen, som är en del av den större Uppsalaåsen, utgör ett dominerande inslag i landskapet, vilket framgår extra tydligt från sjösidan.

Själva åskullen domineras av barrskog. Inslaget av grova gamla tallar är stort, särskilt på södra sidan. Ju längre norrut desto större blir inslaget av gran. Det finns rik förekomst av enbuskar på krönet.

Längs krönet finns områden med gles torrängsartad vegetation.

Utmed strandlinjen dominerar träslag som klibbal med inslag av, rönn och ung asp. I området i nordöst sker hästbete.

Intill åsändan ligger gården Sandvik.

Historisk och nuvarande markanvändning

Några små hyggen har tagits upp i äldre tid. Ett gammalt igenväxande grusstag ligger i åskullens norra sluttning. I södra åsändan ligger ett f.d. grustag som planterats med tall 1976. Området har utnyttjats extensivt genom bete och plockhuggning.

Skogsbetet på själva åsryggen pågick fram till mitten av 1990-talet, varav den sista tiden med häst. Hagarna längs åsfoten på områdets östra sida betas delvis fortfarande med häst, men då betet är ganska svagt har det lett till att hagarna till stor del är igenvuxna.

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

Områdets bevarandevärden

Biologiska värden

(Arter med prioriterat bevarandevärde är understrukna.)

Sandviksåsen är en mycket gammal skog, vilket syns på det variationsrika trädskiktet och den ansevärd mängden gamla, grova träd (tall, gran, björk) och död ved. På åsen växer bl.a. bombmurkla (sårbar enligt den svenska rödlistan) och fyrflikig jordstjärna (missgynnad enligt den svenska rödlistan), som båda är knutna till äldre granskogar. Bombmurkla är en vårsvamp som troligtvis gynnas av visst bete och djurtramp. Den är en saprofyt som lever av att bryta ner granens barrföna. Den växer helst på marker med väldrenerat och rörligt markvatten. I Sverige är bombmurklan annars känd från Småland till Jämtland. Fyrflikig jordstjärna är en marklevande röksvamp. Arten förekommer från Skåne norrut till Jämtland och Ångermanland samt på Öland och Gotland. Flest fynd har gjorts i de östra mälardelarna och på Gotland. Antalet lokaler i landet bedöms inte överstiga 1 000. Den fyrflikiga jordstjärnan minskar troligen fortfarande, huvudsakligen p.g.a. minskande areal äldre granskog.

Många andra arter som signalerar lång skoglig kontinuitet har också hittats, t.ex. tallticka, som växer på minst 100-åriga tallar, skalbaggar granbarkgnagare och bronsbjörn, som lever på gammal gran.

Vad gäller fågelfaunan kan många typiska barrskogsarter som större hackspett, talltita, tofsmes, korp och grönsiska påträffas.

I det före detta grustaget i söder finns ett flertal hotade fjärilsarter som mindre blåvinge (klassad som missgynnad i svenska rödlistan), punkterad backglimsäckmal (sårbar) och glimfältmätare (missgynnad). Dessa är knutna till den speciella torrbacksflora och växterna getvåppling och backglim, som växer här. Sådana här solöppna miljöer med låg vegetation och markblottor har blivit allt mer ovanligt p.g.a. miskat betesutnyttjande av torra sand- och grusmarker.

Skogens naturvärden förhöjs av förekomst av gamla grova träd och död ved. Detta gäller såväl stora tallar i solbelysta lägen som gran lågor i mer slutna skog. Längs hela stranden står en intakt gammal albård, med inslag av ask, alm och lönn.

Skyddsvärda arter:

Kräldjur

Vipera berus

huggorm

§

Insekter

Coleophora hackmani

punkterad backglimsäckmal

VU

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossier: 0305-02-055

<i>Glaucopsyche alexis</i>	klöverblåvinge	
<i>Perizoma hydrata</i>	glimfälmätare	NT
<i>Cupido minimus</i>	mindre blåvinge	NT
<i>Trachsoma sodaliana</i>	vägtornvecklare	
<i>Microstega hyalinialis</i>	sidengult ängsmott	
<i>Enopygodes imbecilla</i>	tjockhornsfly	
<i>Microbregma emarginata</i>	granbarkgnagare	s
<i>Callidium coreaceum</i>	bronsbjörn	s

Kärlväxter

<i>Hepatica nobilis</i>	blåsippa	s, §
<i>Actaea scpicata</i>	trolldruva	s
<i>Anthyllis vulneraria ssp.</i>		
<i>Cotoneaster scandinavicus</i>	rött oxbär	
<i>Pulsatilla vulgaris</i>	backsippa	
<i>Serratula tinctoria</i>	ängsskära	
<i>Silene nutans</i>	backglim	
<i>Thymus serpyllum</i>	backtimjan	
<i>Artemisia campestris</i>	fältmalört	

Lavar

<i>Chaenotheca phaeocephala</i>	brun nållav	s
---------------------------------	-------------	---

Svampar

<i>Climacocystis borealis</i>	trådticka	
<i>Gastrum quadrifidum</i>	fyrflikig jordstjärna	NT, s
<i>Gloeoporus taxicola</i>	blodticka	
<i>Phellinus pini</i>	tallticka	s
<i>Sarcosoma globosum</i>	bombmurkla	VU, s, §, P

Teckenförklaring:

- s = Signalart enligt Skogsstyrelsen 2005
§ = Arten är fridlyst i Sverige

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan år 2005:

- CR = Critically endangered Akut hotad
EN = Endangered Starkt hotad
VU = Vulnerable Sårbar
NT = Near threatened Missgynnad
DD = Data deficient Kunskapsbrist

Geovetenskapliga värden

50 m hög kulle i norr och en smalare, drygt 30 m hö getrygg i söder. Åsryggen består av två Sandviksåsen är en 1400 m lång brant åsrygg bestående av två delar en bred, drygt delar, en bred, drygt 50 m hög kulle i norr och en smalare, drygt 30 m hö

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

getrygg i söder. Längs åsens sidor går flera tydliga fossila strandlinjer. Från kullens västra strand skjuter den smala och ca 40-50 m långa, Sandreveln ut i Mälaren.

Kulturhistoriska värden

I området finns två fornlämningar i form av två runda stensättningar (raä 55:1) längst i norr, samt en fornborg (raä 91:1) anlagd på åskrönet. Det finns också ett gränsbestämt område för formborgen (raä 155:1). Fornborgen har en tydlig inre vall om 110 m, samt ett par partier där en yttre vall också kan urskiljas. En mindre tvärgående vall, ca 12 m, finns i norra änden. Fornborgens yttermått är cirka 210*75 m. Vallarna är bitvis övertäckta med enstaka träd, buskar och ormbunkar.

Värden för friluftslivet

Reservatet har höga värden för friluftslivet. Området är relativt lättillgängligt att ta sig till. I reservatet finns en väl underhållen led som är cirka 5 km lång, där besökaren kan uppleva åsens imponerande geologi. Fina utsiktsmöjligheter över Mälaren ges vid grustagets norra kant.

Prioriterade bevarandevärden

Markslag och naturtyp:	rullstensås, torrängsartad granhage	
Strukturer:	gamla barrträd, solexponerad tall	
Växt-, svamp- och djursamhällen:	artrik fjärilsfauna, torrängsflora	
Arter:	<i>Sarcosoma globosum</i>	bombmurkla
	<i>Coleophora hackmani</i>	punkterad backglimsäckmal
	<i>Perizoma hydrata</i>	glimfältmätare
	<i>Cupido minimus</i>	mindre blåvinge
Friluftsliv:	naturupplevelse	

Intressen för allmänheten

Reservatet nås med bil. En parkeringsplats finns inom reservatet.

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

Referenser

Publicerade skrifter

- Eriksson, K.G & Ingmar, T. Inventering av Uppsala läns åsar, Länsstyrelsen i Uppsala län. .
Gärdenfors, U. (ed.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005 -The 2005 Red List of Swedish Species.
ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för
naturvård och rörligt friluftsliv (objekt 05.11). Medd. från planeringsavdelningen 1987 nr. 2.
Nitare, J. 2000. Signalarter -Indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
Upplandsstiftelsen. 2004. Ås- och sandmarker i Uppsala län - Naturvärden och metodik för
uppföljning av biologisk mångfald.
Haglund, E. 1969. Naturvårdsinventering. Del VI. Håbo kommun. Naturvårdsrådet i Uppsala län.
Jansson, B. & Ahlén, I. 1985. Skohalvön. Naturinventering i Håbo kommun 1978. Länsstyrelsen i
Uppsala län, Meddelanden från planeringsavdelningen 1985 nr 4.
Larsson, K.H. 1997. Rödlistade svampar i Sverige. ArtDatabanken. SLU. Uppsala
Bevarandeplan Natura 2000 Sandviksåsen SE0210218. 1998. Länsstyrelsen i Uppsala län.
Natura 2000 art- och naturtypsvisa vägledningar. 9060 Åsbarrskog. . 2005. Naturvårdsverket.
Aronsson, G. 2007. Inventering av bombmurkla, *Sarcosoma globosum*, i Uppsala län 2007.
Länsstyrelsens meddelandeserie 2007:11.
Dalberg, A. & Croneborg, H. 2003. 33 threatened fungi in Europe – Complementary and revised
information on candidates for listing in Appendix I of the Bern Convention.
Martinsson, K. & Nitare, J. 1986. Bombmurkla, *Sarcosoma globosum*, en hotad svamp. svensk Bot.
Tidskr. 80: 169-184.

Oppublicerade skrifter

- Riksantikvarieämbetet, 1980: Fornlämningsregister – Hägeby socken.
20 prioriterade åsområden – skötsel förslag framtagna av Ingemar Frycklund 2005-2006

Kartmaterial

- Lantmäteriets digitala häradskarta. Bladnamn Aske J112-24-82 och Skokloster J112-84-17.

Övriga

- Gillis Aronsson

PLANDEL

Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel

Reservatet har delats upp i 6 skötselområden. För avgränsning av områdena A-E, se skötselområdeskarta, bilaga C.

Skötselområde A: F.d. grustag - 1,9 ha

Beskrivning: Sydvänd åssluttning f.d. grustag som idag är glest bevuxet med ungtall. Tallen, som är planterad, har etablerats i oregelbundna grupper, vilket har lämnat stora öppna ytor där en lågvuxen torrängsvegetation etablerat sig. Jordtäcket är tunt, och ofta går det

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossier: 0305-02-055

underliggande åsmaterialet i dagen. I den nordöstra delen finns ung tall och björk intill en gammal täktgrop. Flera, för fjärilar, intressanta torrängsväxter såsom fårsvingel, backglim, backsippa, kärringtand, getväppling och backtimjan förekommer. Flera rödlistade insekter har påträffats här, som liten blåvinge (*Cupido minimus*, NT), glimfälmätare (*Perizoma hydrata*, NT) och punkterad backglimsäckmal (*Coleophora hackmani*, VU).

Bevarandemål: Glest tallbeväxt mark med öppna torrängspartier.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Partier med torrängsflora ökar jämfört med dagens utbredning till minst 0,8 ha, d.v.s. halva totala grustagets areal.
- Liten blåvinge, glimfälmätare och punkterad backglimsäckmal finns i stabila eller ökande populationer.
- Torrängsväxterna: fårsvingel, backglim, backsippa, kärringtand, getväppling och backtimjan förekommer

Skötselåtgärder: Restaurering: Den öppna, solbelysta ytan ökas genom att en stor del (>50 %) av den planterade tallen avlägsnas. Borttagningen utgår från redan öppna ytor, vilka redan har en etablerad torrängsflora. Enstaka dungar med ungtall kan dock sparas intakta, speciellt i den östra och den nordöstra delen. Högst upp i sluttningen och i den nordvästra delen bör all ungtall avlägsnas för att gynna värmekrävande vedinsekter i den södra delen av skötselområde B. Viktigt också att binda ihop de öppna ytorna i grustaget med öppnare ytor uppe på åsen (så att ljuskrävande arter kan sprida sig). För att gynna torrängsvegetationen (och de sällsynta fjärilarna) kan markstörning vara nödvändig, t.ex. genom att rycka upp ungtall med rötterna. Ett mindre parti med ung asp och tall längst i sydost kan gallras rejält (>50%), för att på sikt skapa grövre stormfasta träd och gynna markfloran. Åtgärderna bör ske höst- eller vintertid. Grenar och ris får ej ligga kvar och vid eventuell flisning bör detta ske utanför torrängsvegetationen.

Skötselområde B: Åsbarrskog – 33,2 ha

Beskrivning: Skogen på åsen är mycket omväxlande. På åsens södra del dominerar gammal tall (delområde B1). På många ställen finns stora luckor i trädskiktet. Här finns även ett stort inslag av en. På sluttningarna ökar andelen gran markant (delområde B2). Skogen här är mestadels tät med ett mossrikt bottenskikt och bl.a. harsyra, träjon, blåbär, skogsfibbla, kruståtel, lundgröe, bergsslok och vispstarr i fältskiktet. Lövinslaget är stort, framförallt i större luckor (hasselbuskar, rönnar och småekar) och längs stränderna (klibbal, ask, lönn och asp). På de högsta delarna av åskullen i norr, där jordtäcket är tunt, finns öppna, torrängsartade partier med bl.a. kruståtel, gråfibbla, smultron, tjärblomster och renlavar i markskiktet samt talrika buskar av en, nypon, oxbär och slån. Mer sällsynt förekommer även getapel och skogstry. I åsbarrskogen finns bl.a. bombmurkla och talticka, granbarkgnagare och bronsbjon. På åsens rygg finns en fornborg. Flera av stenstrukturerna täcks av träjon, mindre buskage

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossier: 0305-02-055

och yngre träd.

- Bevarandemål: Gammal, luckig åsbarrskog, med beteshävd.
Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:
- Arealen gammal luckig åsbarrskog uppgår till 33,2 ha (inkl fornborgen)
 - Trädsiktet i delområde B1 är luckigt och krontäckningen överstiger inte 50 %.
 - Antalet gamla solexponerade tallar ökar de närmaste 10 åren.
 - Det finns för yngning av träd i ljusa öppna lägen.
 - Trädsiktet i delområde B2 är grandominerat och bitvis tätt.
 - Bombmurkla finns i stabila eller ökande populationer i delområde B2.
 - Andelen död ved utgör minst 20 % av den totala vedvolymen.
 - Arterna talticka, granbarkgnagare och taltita förekommer.
 - Torrängsarterna ängskära, tjärblomster, oxbär och gråfibbla ska kunna återfinnas
 - Stenformationerna i fornborgen är fria från träd och buskar.

Skötselåtgärder: Nyskapande: Sätt upp nytt stängsel, med genomgångar, om möjlighet för skogsbyte finns. Bästa alternativet vore nöt i kombination med får.

Restaurering:

Delområde B1: Återskapa luckor i trädsiktet på de högre liggande delarna av barrskogen. Luckorna skapas främst längs med åschrönet i söder (vid fornborgen) samt på höjden i den norra delen.

Huggning bör ske av yngre och medelåldriga träd, framförallt ung gran, björk och rönn, medan gamla träd sparas så långt möjligt. Gamla träd som måste fällas (för t.ex. framkomlighet) bör ligga kvar till gagn för vedlevande arter. I busksiktet bör röjning/huggning ske av druvfläder, berberis och enbuskar. Grenar och ris efter huggning/röjning får ej ligga kvar i området.

Trädsiktet mellan gläntorna bör bli så pass glest att gläntorna inte blir helt isolerade ifrån varandra. Ung-gran och björk plockas bort mellan gläntorna. Håll fornborgen väl synlig genom att röja undan träd, buskar och ormbunkar som växer i de olika stenformationerna.

Delområde B2: Skapa en gynnsam miljö för bombmurkla genom att successivt hugga bort unga och medelåldriga lövträd, främst björk. Röj lövsly i gläntor och ljusbrunnar (efter vindfällan) där

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

ung gran håller på att växa upp. Luckor i träd- och buskskiktet bör skapas där ängsskären växer, utmed körvägen i den östra kanten.

Löpande:

Kontinuerligt skogsbete.

Delområde B1: Återkommande huggning/röjning av uppväxande träd, buskar och sly för att bibehålla luckighet. Hålla efter ung gran och björk.

Huggning/röjning bör ske vintertid. Hålla efter igenväxningsvegetation vid fornborgen så den bibehålls synlig.

Skötselområde C: Medelåldrig åstallskog – 1,1 ha

Beskrivning:

Ett ca. 50-70 årigt tallbestånd på åsens övre, västra del. Beståndet är ganska tätt med sparsamt inslag av gran, björk, sälg, rönn och hassel. Även enstaka gamla tallar finns i beståndet.

Bevarandemål:

- Gles till halvöppen åstallskog med spridda, solexponerade gammeltallar.

Skötselåtgärder:Nyskapande:

Skogsbete om möjlighet finns.

Restaurering:

Hård gallring av området där ca. 70-90% av alla medelåldriga tallar tas bort. Tallar som sparas bör vara skadade, krokiga eller på annat sätt "fulsnygga", d.v.s. träd som i framtiden kan bli värdefulla träd för skyddsvärda arter. Sparade tallar lämnas enstaka eller i små grupper. Gammeltallar frihuggs liksom sälg och hasselbuskar.

Löpande:

Kontinuerligt skogsbete. Återkommande röjning/huggning av barr- och lövträd samt lövsly.

Skötselområde D: Träd- och buskbärande betesmark - 2,0 ha

Beskrivning: En betesmark med träd och buskar, framför allt slån och asp, men även en, hagtorn, rönn, och ek förekommer. På flera ställen har betesmarken vuxit igen med slån. Idag är det stängslat för hästbete, men utnyttjas väldigt extensivt. I områdets östra del har ängsskära setts.

Bevarandemål: Vålövad hagmark med glest stående lövträd samt mindre

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

grupper av blommande taggbuskar och enar.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen välhävdat hagmark uppgår till 2 ha.
- Marken är glest trädbeväxt.
- Maximal täckningsgrad för buskar/slån är 20 %.
- Föryngring av grova lövträd är säkerställd.
- Ängsskära ska kunna återfinnas
- Ingen betydande ansamling av förna förekommer.

Skötselåtgärder: Restaurering/löpande: Fortsätt beta marken med häst, men höj betetrycket. Hugg bort 2/3 av slån och aspskott, samt ta bort alla granar. Friställ grova lövträd. Eventuellt kan lövträden behöva skyddas från gnag om fler hästar går i hagen. Luckor i träd- och buskskiktet bör skapas där ängsskäran växer.

Skötselområde E: Vatten och strandvegetation - 22 ha

Beskrivning: Klapperstens- och sandbotten, samt en relativt grund vik in mot Skadevi. Smal bård av säv finns längs västra stranden, samt ett bredare säv och vassbälte på norra sidan (Skadeviviken). Hela sträckan kantas av en tät, alridå med gamla flerstammiga alar. Alm

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

och ask växer vid Sandreveln och längs norra stranden. Ask
föryngringen är riklig.

Bevarandemål: Botten är inte skadad av muddringsarbeten eller annan verksamhet.

Skötselåtgärder: Nyskapande: Småsvalting planteras i områdets nordvästra del.

Skötselområde F: Friluftsliv

(Se bilaga D för friluftsanordningarnas/anläggningarnas läge.)

Beskrivning: En markerad stig finns i en slinga i reservatet. En parkering finns vid reservatets södra infart. Gruset på parkeringen har plogats upp i en hög närmast det omgivande staketet. En ny skylt sitter vid parkeringen. En äldre skylt sitter på östra sidan där vägen från Björkbacken leder in i reservatet.

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

Bevarandemål:

- Väl underhållen parkeringsplats.
- Markerad och väl underhållen stig
- En eldstad och sittplatser vid sandreveln.
- Gränsmarkeringen följer svensk standard, SIS 03 15 22.
- Väl underhållen reservatsskylt vid parkeringsplatsen.

Skötselåtgärder: Nyskapande: Anlägg en eldplats med eldstad, bänkar och vedförråd vid Sandreveln, samt hugg ur en glänta kring rastplatsen.

Se över och ändra dragningen av stigen, så att besökare kan vandra en längre sträcka på åsryggen. Anlägg en stig ut på Sandreveln. Sätt upp hänvisningsskylt vid kyrkan samt vid trevägskorsningen. Byt ut den äldre resevatsskylten.

Restaurering: Plana ut parkeringsytan. Ta bort gammal eldstad vid Sandreveln.

Löpande:

- Stigar hålls fria från igenväxningsvegetation och vindfällan.
- Städning av eldplats/ rastplatser samt påfyllning av ved
- Översyn av gränser

Bränder

Uppkomna bränder ska släckas. Efter en eventuell skogsbrand lämnas det brända området för fri utveckling. Död ved, såväl stående som liggande, lämnas på platsen. Undantag måste dock göras för åtgärder som är nödvändiga för människors säkerhet och framkomligheten längs stigar.

Jakt och fiske

Jakten är inte reglerad i reservatsbeslutet.

Fornlämningar

Fornlämningar är skyddade enligt lagen om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950). Åtgärder som rör fornlämningar ska ske i samråd med länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Kulturlämningar

Åtgärder som rör kulturlämningar ska ske i samråd med länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör helst ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärder ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärder överensstämmer med bevarandemålen och så att status före och efter utförda skötselåtgärder dokumenteras.

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs varje år för:

- Parkeringsplats, reservatsskyltar, stigar, eldstad och bänkar samt städning.
- Betestryck och ansamling av förna i betesmarken.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart sjätte år för:

- Gränsmarkeringar.

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart tolfte år för:

- Föryngring av hagmarksträd.
- Utbredning av buskskiktet i betesmarken.
- Utbredningen av torrängsvegetation.
- Att stenformationerna i fornborgen hålls fria från träd och buskar.
- Förekomst av prioriterade arter.
- Vegetationsstrukturer (dominerande trädslag)

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart 18:e år för:

- Utbredning av naturtyper.
- Förekomst av solexponerad grov tall.
- Trädskiktets krontäckning längs åsryggen, samt föryngringen av träd i öppna lägen.
- Död ved

2009-04-20

Dnr. 511-5881-07
Dossienr: 0305-02-055

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

Skötselåtgärd	Prio	När	Skötselområde	Finansiering
Urglesning av trädskikt	1	Omgående, samt återkommande vid behov	A, B1	Skötselanslag
Urglesning av träd- och buskar i hagmarken	1	Inom 2 år	D	Skötselanslag
Ändra dragning av stigen	2	Inom fem år	B1,2, D	Skötselanslag
Upprätta eldstad, bänkar, rastpalts	1	Inom ett år	F	Skötselanslag
Påfyllning av ved	1	Årligen	F	Skötselanslag
Skötsel av fornborg	1	Löpande	B	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter åtgärd	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	1	Varje, vart 6:e, vart 10:e och vart 24 år	Alla	Skötselanslag
Stängsling	1	Inom fem år	B1,2,D	Skötselanslag
Bete	1	Inom fem år därefter kontinuerligt	B1,2, C, D, E	Skötselanslag
Underhåll av stig, parkering, eldstad, bänkar	1	Löpande	F	Skötselanslag
Städning	1	Löpande	Alla	Skötselanslag
Hänvisningsskylt	2	Inom 2 år	F	Skötselanslag
Översyn av gränser	1	Årligen	F	Skötselanslag
Gallringa av unggran	2	Inom 2 år och därefter löpande	B	Skötselanslag
Byt ut den äldre reservatsskylten	2	Inom 2 år	F	Skötselanslag
Åtgärder för att gynna bombmurkla	2	Inom 2 år	B2	Skötselanslag
Hård gallring av tall	2	Inom 2 år	C	Skötselanslag

BILAGOR

- A. Översiktskarta, skala 1:100 000
- B. Reservatskarta, skala 1:15 000
- C. Skötselområdeskarta, skala 1:8 000 (ortofoto)
- D. Friluftsanläggningar/-anordningar.

